

ACC. N:R. M. 12787: 1-6. minnepremiter

Landskap: Skåne Upptecknat av: Gustaf Bengtsson
Härad: Adress: N. Vallgat. 1, Lund
Socken: Lunds stad Berättat av: Den samme
Uppteckningsår: 1951 Född år 1882 Lund

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Minnen från Lund. s. 1-6.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 12787: /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Minnen från gamla Norrtull

Vi voro två gamla vänner som från vår tidiga barndom och under största delen av vårt liv bodde i kvarteret Norrtull och i Norra Vallgatan. När vi en gång träffades kommo vi att prata om huru det såg ut vid den gamla gatan under 1880-90 talet. Det var mycket som rann oss i minnet. Norra Vallgatan sträckte sig då fram till biskopshuset. Börjar man från Bredgatan så var där en spannmålshandel på No.1, den innehades av Hans Bengtsson. I det andra huset med gavel åt gatan låg magasinet. Affären hade en god omsättning och särskilt på höst och vår var det en livlig trafik med hästskjutsar där, och man kunde ibland se långa foror som väntade på att få sin säd lossad. Under själva lossningen bands hästarna vid ringar som satt i väggen. Ringarna sitter för övrigt ännu kvar i byggnaden som nu är inredd till bostäder istället för magasin. På södra sidan av gatan var en speceriaffär som ägdes av Nils Bengtsson. Där drevs också återförsäljning till lanthandlare i närmaste trakten. Dessa kommo ofta körande på söndagsmorgonen för att göra sina inköp, och då var det alltid brått om. Ovanför affären på andra våningen bodde akademiritmärkare Hjalmar Lindquist, Råttis kallad. Han var också ritlärare på Katedralskolan samt erkänd som mycket god konstnär.

ACC. N:R M. 12787:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var en stor familj med många barn. Flickorna voro mycket uppvaktade och som det var under serenadernas tid kunde man ibland i den stilla natten vakna vid tonerna från den Wolmerska studentkvartetten. Man kunde få höra Kristalten den fina, lugn vilar sjön samt många andra sånger. Det var en högtid att sitta bakom sin gardin och lyssna till detta välljud av toner, något man aldrig kan glömma. I gården till detta hus voro stallbyggnad och packhus. Fortsätter man fram till No.3 så bodde där gamla mor Marta Krok med sin dotter Elna. En son, Nils Krok, som var lärare, startade Kroks Handelsinstitut i Helsingborg. Gamla mor Marta var en skarp och sträng gumma och när barnen ute på gatan hittade på några hyss kunde man både se och höra hur hon tog dem i upptuktelse, på den tiden blev det inte någon efterräkning för sådant. Men bakom den stränga ytan fanns det också mycket gott invändigt. Huset närmast intill beboddes av ett par äldre kvinnor, de hade förstuga gemensamt. Den ena av gummorna hade särskilt ont om det och det sades att hon blev liggande under vintern för att slippa elda. No.9 ägdes av gamle mästerskomakare Lagergren. Där var tre barn som alla blevo lärare. Självt var gamle mästern en fin prydnad för det hedervärda yrket. Han såg till sitt hus med den tillhörande trädgårdsbiten, där hans lilla rara gumma gick och puslade. Fortsätter vi fram, kommer vi till engård som vi

kallade för rackaregården. Den är nyligen riven. Antagligen hade den fått sin benämning emedan en hästslaktare hade ägt gården, och en sådan kallades allmänt för rackare. Vi barn hade en viss rädsla för denna gård. Mitt emot låg Lundboms garveri. På gården fanns 3-4 "barkakar" nedgrävda, de användes vid hudberedningen. Dessa kar flyttades emellertid bort och det startades en lästfabrik där. Maskinerna drevs från en ångmaskin och man kan nog säga att detta var en av de första fabriker av detta slag här i landet. Men vi fortsätter gatan fram till ett vackert envåningshus som ägdes av folkskol- och seminarielärare Franzen, sedermera folkskolinspektör uppåt landet. Till huset hörde en vacker trädgård som sträckte sig tvärs över kvarteret till vallvägen, nuvarande Allhelgona Kyrkogata. När den 1 maj ingick, fick man höra en seminariekvartett uppvakta sin avhållne lärare med Sköna maj välkommen m.fl. andra vackra sånger. Intill detta hus låg Sandelska fastigheten. Denna hade ett originellt utseende både ut- och invändigt. Det var ett envåningshus med frontespis. På västra gaveln var en trång genomgång till gården. Huset hade 5-6 lägenheter och beboddes av olika kategorier människor. Före dödgrävare Andersson och skomakare Broberg ägde nästa hus, som hade två nummer men gemensam förstuga. Håkansson, närmaste

ACC. N:R M. 12787:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

grannen, var också ägare till en stubbamölla som låg i Mölle-
vången. Vi komma sedan till en trädgård, som låg utmed Norra
Vallgatan och hade byggnaden utmed vallvägen. Ett tvåvånings-
hus, det enda i gatan, syntes stort bland alla småhusen. I käl-
laren här fanns en mangel till uthyrning, den användes flitigt
av kvarterets husmödrar. En del mindre fastigheter av enklare
utseende fortsatte längs gatan österut. I ett av dessa bodde
en skomakaremästare Hoff, han blev gasförgiftad genom gas, som
trängt in i lägenheten från en läcka i gatuledningen. Det var
ju på gaslyktornas tid. På andra sidan gatan i lasarettsparken
låg spruthuset, och lasarettets islager förvarades i en källare
som var höljd av en stor jordhög. Lite längre fram i gatan fin-
ner vi ett litet vackert hus som har en liten prydlig blomster-
rabatt utmed gatan, där ett trästaket skyddar för utomståendes
intrång. Sista huset, hörnhuset mot biskopens, ägdes av polis
Olsson. Här var en hökeributik, som sköttes av frun. Där var
alltid snyggt och prydligt och affären gick nog ganska bra.

Ja det är lite av personer och bebyggelse som här^{ur}minnet
skisserats. Norra Vallgatan var en livlig trafikerad gata på
den tiden. När det var marknad t.ex. var gatan huvudvägen öster-
ifrån till marknadsplatsen, som var Clemenstorget. Då fick man
se kor, hästar, grisar och till och med gäss forslas genom ga-
tan, det var ganska roligt liv då. När det var karneval, gick

ACC. N:R M. 12787:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tåget alltid denna gata på väg från biskopens på sin vidare vandring. Även Lucia passerade denna väg under sin hopsamling av akademiska lärare. Det studentiska skämtet fick man också del av här. En gång hade några studenter nattetid tagit sig in på en gård, där de fick se en trädgårdssoffa, som stod in- till väggen, bakom vilken ägaren hade sitt sovrum. Den platsen passade inte herrarna utan ägaren fann på morgonen sin soffa uppe på taket till ett uthus. Det var något att grubbla över och beundra detta företag som skedde utan att någon kunnat märka vad som hände. En gång fanns det också en cirkus i gatan. Fabrikör Lundbom var nog vänlig att upplåta ett skjul åt oss ungdomar för denna sak. Här visade trapetskonstnärer, ormmän- niskor, lindansare med flera sina storartade prestationer till en orkester bestående av munspel och fioler. Inträdet var 10 öre för stora, 5 för små. Allt var ordnat på riktigt cirkus- maner och mycket roligt hade vi.

En tidig morgon väcktes gatans invånare av trummors dova ljud. När vi frågade vad som var å färde, fick vi veta att möllan ute på öster brann. Den låg ute vid Dalbyvägen, un- gefär där kolonierna nu ligger. Man tycker det var egendomligt att stadens bebyggare behövde väckas för en eldsvåda som var så långt utanför staden. Det har nog sin förklaring däri att

ACC. N:R M. 12787:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vissa fastigheter vore skyldiga att hålla vattentunnor fyllda med vatten tillgängliga om det behövdes för eldsläckning. När trummorna hördes gällde det, om tunnorna fyllde sitt ändamål och inte läckte, vilket ofta inträffade. Huru våra tunnor fungerade, vet jag inte ty när de hämtades var jag ute vid eldsvådan.

Den gamla gatan har nu försvunnit. Stora förändringar har utförts, och det är med vemod man drömmer sig tillbaka till idyllen från det gamla Lund.

Gustaf Bengtsson

Norra Vallgatan 1

Lund